

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Факультет фізичного виховання
Кафедра теоретичних основ і методики фізичного виховання

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ»

0.14.11_Середня освіта (Фізична культура)
ОПП Середня освіта (Фізична культура)

Здобувача другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Степана ГРИНЬКІВА

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
кандидат наук з фізичного виховання і
спорту, доцент,
Ірина ГРУБАР

РЕЦЕНЗЕНТ:
кандидат наук з фізичного виховання і
спорту, доцент, завідувач кафедри
теорії і методики олімпійського та
професійного спорту
Петро ЛАДИКА

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ.....	7
1.1. Сутність та завдання фізичного виховання у Новій українській ... школі.....	7
1.2. Характеристика вікових особливостей учнів середніх класів.....	13
1.3. Сучасні підходи до організації фізичного виховання в освітньому процесі.....	17
1.4. Використання інноваційних технологій у фізичному вихованні...	22
1.5. Роль учителя фізичної культури у формуванні мотивації до занять фізичною культурою.....	23
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	26
2.1. Методи дослідження.....	26
2.2. Організація дослідження.....	27
РОЗДІЛ 3. СТАВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ РЕФОРМ ТА КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ.....	28
3.1. Ставлення учителів фізичної культури до сучасної шкільної програми для учнів 5-9 класів.....	28
3.2. Порівняльний аналіз думки вчителів фізичної культури й учителів-предметників, щодо впровадження ключових компетентностей Нової української школи у фізичне виховання.....	34
3.3. Аналіз та узагальнення результатів експериментального дослідження.....	39
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	44
ДОДАТКИ.....	48

ВСТУП

Реформування сучасної української освіти в контексті реалізації Концепції «Нова українська школа» (2016) спрямоване на формування компетентної, активної, творчої особистості, здатної до саморозвитку та збереження власного здоров'я. Одним із ключових компонентів освітнього процесу виступає фізичне виховання, яке забезпечує гармонійний розвиток учнів, формування в них ціннісного ставлення до здорового способу життя та рухової активності [12, 37].

Відповідно до Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у НУШ, одним з очікуваних результатів є підвищення рівня обізнаності учнів з навчального предмета «Фізична культура», а також залучення їх до рухової активності під час і після занять з інших навчальних предметів [6; 16].

У середніх класах загальної середньої школи закладаються основи свідомого ставлення до фізичної культури, розвиваються вольові якості, формується культура здоров'я. Тому особливої актуальності набуває впровадження сучасних підходів до організації фізичного виховання, які базуються на компетентнісному, особистісно орієнтованому та діяльнісному підходах [4; 11, 29].

У вітчизняній науковій та методичній літературі на сьогодні спостерігається значна частина наукових праць присвячених впровадженню освітньої реформи у процес фізичного виховання учнів. Так системні дослідження щодо особливостей фізичного виховання, формування ключових компетентностей у фізичне виховання школярів Л. Гриневич (2016); Н. Москаленко, Н. Сороколіт, І. Турчик (2020); Р. Шиян (2017); О. Римар, А. Соловей, О. Ханікянц, У. Шевців, В. Матвіїв (2020) та інші. Науковці акцентували увагу на розроблені стандарту нової української школи та програмного забезпечення [7, 36, 39]; можливостях та ризиках запровадження компетентнісного навчання у фізичному вихованні [13, 14, 15]; формуванні готовності учителів фізичної культури здійснювати свої професійні обов'язки в

нових реаліях [34, 38, 43]; підборі ефективних засобів фізичного виховання в умовах нової української школи [30, 44]. Незважаючи на значну кількість наукових публікацій, вважаю, що практичного розгляду особливостей фізичного виховання учнів вони не мали, а здебільшого зосередженні на науковому підході впровадження освітньої реформи. У своїй роботі ми хочемо висвітлити питання особливостей впровадження реформи в практику закладів загальної середньої освіти.

Сучасні підходи до фізичного виховання орієнтовані не лише на розвиток фізичних якостей, а й на формування мотивації до рухової активності, створення позитивного емоційного фону занять, інтеграцію цифрових ігрових технологій та методик здоров'язбереження [5, 24]. У цьому контексті важливо оновити зміст, методи та форми організації фізичного виховання учнів середніх класів відповідно до вимог Нової української школи.

Так, у дослідженнях Н. Москаленко визначена необхідність впровадження компетентностей НУШ у практику фізичного виховання школярів в урочних та позаурочних формах [14]. Це, на нашу думку, повинно сприяти поліпшенню рівня фізичної підготовленості учнів та використанню в практиці новітніх методичних підходів до організації цих занять.

Аналізуючи дослідження М. Ляного щодо методики управління фізкультурно-оздоровчою діяльністю в школах, наголошуємо на необхідності підвищення професійної компетентності вчителів [10]. Відповідно, це дає нам можливість констатувати, що перспективним напрямом є зміна ролі вчителя в процесі фізичного виховання, а також необхідність вдосконалення матеріально-технічної бази закладів загальної середньої освіти та підвищення вмотивованості школярів до активних видів діяльності та участі у спортивних заходах.

Відповідно, виникає потреба модернізації системи фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти, органічне поєднання її з іншими компонентами здорового способу життя як в урочних так і позаурочних формах занять.

Вирішення зазначених питань дасть змогу краще зрозуміти ситуацію та потреби щодо фізичного виховання у контексті Нової української школи під час переходу від початкової освіти до базової загальної з використанням переліку варіантів модельних навчальних програм та типових навчальних планів. З необхідним врахуванням того, що, відповідно до Типової освітньої програми, освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі та здійснюється з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку дітей, їхніх особливих освітніх потреб. [21, 22, 23].

Такий підхід зможе сприяти вдосконаленню не лише диференційованого підходу до навчання учнів, але й індивідуалізації всього процесу навчання, а також наявності достатнього простору для виявлення творчості вчителя фізичної культури.

Об'єкт дослідження – процес фізичного виховання учнів середніх класів у закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – сучасні підходи до організації фізичного виховання учнів середніх класів Нової української школи.

Мета дослідження – обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність сучасних підходів до фізичного виховання учнів середніх класів у контексті реалізації Концепції Нової української школи.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати науково-теоретичні основи фізичного виховання учнів середніх класів у сучасній школі та розкрити зміст і специфіку сучасних підходів до фізичного виховання (компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного).
2. Вивчити ставлення учителів фізичної культури до сучасної шкільної програми.
3. Провести порівняльний аналіз думки вчителів фізичної культури й учителів-предметників, щодо впровадження ключових компетентностей Нової української школи у фізичне виховання.

4. Аналіз та узагальнення результатів експерименту щодо впровадження сучасних підходів у практику фізичного виховання.

Методи дослідження:

- теоретичні: аналіз, синтез, узагальнення науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження;
- емпіричні: педагогічне спостереження, анкетування, тестування рівня фізичної підготовленості;
- експериментальні: констатувальний етап педагогічного експерименту;
- статистичні: методи математичної обробки результатів дослідження.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів, методик і рекомендацій у роботі вчителів фізичної культури для підвищення мотивації учнів до занять фізичною культурою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

1.1. Сутність та завдання фізичного виховання у Новій українській школі.

Фізичне виховання є невід'ємною складовою освітнього процесу, спрямованою на гармонійний розвиток особистості, зміцнення здоров'я, формування рухових умінь і навичок, виховання потреби у веденні здорового способу життя. Згідно з положеннями **Концепції «Нова українська школа» (2016)**, фізична культура виступає важливим чинником формування ключових компетентностей учня – соціальної, здоров'язбережувальної, громадянської та життєвої (МОН України, 2016).

За останні роки концепція Нової української школи (НУШ) стала стратегічним керівним принципом у сфері початкової та загальної середньої освіти в Україні. Ця концепція передбачає не лише реформування навчальних програм, але й перегляд підходів до виховання та розвитку особистості кожного школяра. Однією зі складових частин успішної та різноманітної освітньої практики є питання фізичного виховання, яке має стратегічне значення для забезпечення повноцінного фізичного, психічного та соціального розвитку учня [2; 6; 17, 25].

Фізичне виховання виконує виховну, освітню, оздоровчу та соціальну функції. Через рухову активність школярі засвоюють правила командної роботи, відповідальності, поваги до суперників, а також навчаються регулювати емоції й долати труднощі [12, 27]. Це сприяє формуванню компетентного, гармонійно розвиненого громадянина, що відповідає меті Нової української школи.

Відповідно до концепції НУШ відбувається кардинальне переосмислення освітнього процесу: зміни в структурі навчальних програм, акцент на розвиток ключових компетентностей та виховання громадянської свідомості. Проте в контексті цієї інноваційної системи важливим залишається питання фізичного виховання, що вимагає значної уваги та ретельного аналізу.

Основним завданням фізичного виховання в сучасній школі є не лише підвищення рівня фізичної підготовленості, а й розвиток мотивації учнів до

систематичних занять, формування свідомого ставлення до власного здоров'я [4]. У межах Нової української школи акцент робиться на особистісно орієнтований підхід, партнерську взаємодію вчителя та учня, розвиток самостійності й самоконтролю під час виконання фізичних вправ [9].

Однією з головних проблем є неоднаковий рівень матеріально-технічного забезпечення шкіл та кадрового забезпечення для викладання навчального предмету «Фізична культура». Брак ресурсів, а також відсутність єдиного підходу до методики викладання фізичної культури затримує його повноцінну інтеграцію в систему НУШ [5; 7].

Значний вплив на вдосконалення та реалізацію підходів до організації процесу фізичного виховання в системі НУШ має процес поетапного впровадження реформи шкільництва, який включає багаторівневу структуру інноваційних змін, розраховану на довготривалий період з 2016 до 2026 року. Календар впровадження НУШ – це модель ідеального бачення трансформації сучасної початкової та загальної середньої освіти в Україні, проте через сукупність факторів зовнішнього та внутрішнього впливу цей процес мав певні зміни та затримки. Так, реалізація складових концепції НУШ була призупинена в зв'язку з епідемією COVID-19, оскільки цей період вимагав негайних змін та кваліфікованих вчителів фізичної культури [28].

Багато шкіл не мають необхідного спортивного обладнання та матеріально-технічної бази для впровадження та використання методик викладання із змістовних ліній в початковій школі та інваріативних та варіативних модулів в основній школі відповідно до програми «Фізична культура», а також ресурсів, спрямованих на вдосконалення процесу фізичного виховання в школах, не завжди вистачає для вдосконалення програм та організації фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів. Крім того, іноді учні проявляють несумісність інтересів із фізичним вихованням через недостатній рівень особистої мотивації.

Деякі школи та регіони успішно впроваджують інноваційні методи організації процесу фізичного виховання в концепції НУШ, використовуючи

сучасне обладнання, програми та методики, що стимулюють активність учнів. Також спостерігається збільшення участі учнів у спортивних змаганнях та програмах з покращення їхньої фізичної активності [31, 37].

Окрім цього, важливо враховувати психологічний аспект фізичного виховання, забезпечити підходи, спрямовані на розвиток фізичної культури та формування і розвиток фізичних якостей, які допоможуть учням не лише підтримувати здоровий спосіб життя, але й формувати загальні рухові уміння та навички та гармонійно розвиватися.

Усе це свідчить про необхідність постійного вдосконалення системи фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти, впровадження нових програм та методик задля покращення здоров'я, активності та загального розвитку дітей та підлітків [29].

Розширений аналіз сучасного стану фізичного виховання в українських школах вказує на деякі важливі питання. Значна частина шкіл відчуває дефіцит часу, відведеного для уроків фізичною культурою через перевантаження навчальних програм з інших предметів, що є порушенням вимог до державних стандартів початкової та загальної середньої освіти, а також призводить до недостатньої фізичної активності серед школярів. Брак регулярних уроків фізичною культурою та відсутність організації позашкільних занять фізичним вихованням може негативно впливати на здоров'я учнів, сприяючи зменшенню їх фізичних сил та розвитку рухових навичок [10].

Проблематика організації процесу фізичного виховання в концепції НУШ у закладах загальної середньої освіти включає кілька аспектів, які потребують уваги та вирішення (рис. 1). Однією з головних проблем є недостатній обсяг фізичної активності учнів, який часто спричиняється недостатньою кількістю відведених годин на тиждень. Це може впливати на загальний рівень здоров'я та рівень фізичної підготовленості учнів.

ПРОБЛЕМАТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В КОНЦЕПЦІЇ НУШ

Рис. 1. Проблематика організації процесу фізичного виховання в концепції Нової української школи

Ще однією проблемою є відсутність сучасного спортивного обладнання, відповідної матеріально-технічної бази. Як наслідок, це може обмежувати можливості учнів у розвитку їх навичок та зацікавленості у фізичній активності.

Одним із головних викликів впровадження НУШ є брак кваліфікованих підготовлених вчителів з фізичної культури та опір традиціоналістів, які не розглядають концепцію НУШ, як основний напрям розвитку освіти. Багато вчителів опираються змінам і вважають за краще дотримуватися традиційних методів навчання, що може ускладнити впровадження нових підходів і навчальних програм. Така тенденція передбачає небажання приймати нові стратегії та технології навчання, а також скептицизм щодо нової освітньої політики. Крім того, наявність старих методик та підходів до викладання уроків фізичної культури також створює проблему в оновленні навчального процесу. Це уповільнює і без того складний процес впровадження концепції НУШ та ускладнює досягнення бажаних результатів [2, 34].

Додатковою проблемою, яку варто врахувати, є зміни в життєвому стилі сучасних дітей та підлітків. Швидкі темпи розвитку технологій та поширення цифрових пристроїв, таких як гаджети та комп'ютери, призвели до збільшення

малорухливої поведінки серед учнів. Частіше діти проводять свій вільний час, сидячи перед екранами, що впливає на їх загальний рівень фізичної активності.

За останні роки також виникли питання, пов'язані з культурою фізичної активності під час пандемії COVID-19. Обмеження занять фізичними вправами, зміни в організації навчального процесу та віддалена форма навчання могли значно вплинути на рівень фізичної активності серед дітей і підлітків. Багато шкіл, зокрема у період пандемії, мали скоротити або призупинити заняття фізичними вправами через обмеження.

Однак ці виклики також створили можливість для пошуку нових шляхів впровадження фізичної активності, зокрема через онлайн-платформи та віддалені форми навчання. Ініціативи, спрямовані на використання відеоуроків, онлайн-тренувань та електронних ресурсів для організації процесу фізичного виховання, стали важливими у період карантину, щоб забезпечити доступ учнів до рухової активності в умовах обмежень. [5, 18].

Попри ці виклики, важливо активно шукати та впроваджувати нові ідеї та методики фізичного виховання, адаптувати їх до сучасних умов та потреб учнів. Це вимагає спільних зусиль учителів, батьків, органів управління та громадськості для розроблення та підтримки ефективних стратегій фізичного розвитку серед дітей та підлітків.

У контексті подолання викликів, пов'язаних зі змінами у навчальному процесі та умовами навчання, виникає низка перспективних напрямів для вдосконалення процесу фізичного виховання в умовах НУШ:

1) *Розробка індивідуальних підходів.* Врахування потреб та індивідуальних можливостей учнів у процесі фізичного виховання. Використання різноманітних програм, що адаптовані до особливостей кожного учня, які належать до різних медичних груп або мають послаблене здоров'я.

2) *Залучення родини.* Співпраця з батьками для стимулювання фізичної активності дітей вдома та позашкільному часі. Це може включати рекомендації стосовно фізичної активності для дому, спортивних заходів або організацію спільних занять фізичними вправами.

3) *Розвиток інфраструктури та доступності.* Створення комфортних умов для фізичного розвитку, зокрема спортивних майданчиків, обладнання для занять фізичними вправами, а також акцент на доступність фізичної активності для учнів з особливими освітніми потребами.

4) *Підвищення кваліфікації вчителів.* Надання вчителям фізичної культури можливостей для професійного росту, в тому числі за допомогою навчання методик, спрямованих на зменшення малорухливої поведінки учнів, покращення стану їхнього здоров'я та використання нових видів рухової активності з елементами видів спорту в професійній діяльності.

5) *Створення цілісної фізичної культури.* Розвиток не лише фізичних, але й психологічних та соціальних аспектів здоров'я учнів через заняття фізичною культурою та спортом.

6) *Ефективне використання технологій.* Використання онлайн-ресурсів та мультимедійних інструментів для розвитку фізичної активності учнів. Це може включати створення цифрових платформ, додатків, онлайн-уроків та відеоматеріалів, які сприяють активному способу життя.

Впровадження подібних стратегій може стати ключовим елементом поліпшення процесу фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти, сприяючи здоровому розвитку та формуванню активного способу життя серед учнів [30, 32].

Додатково важливо врахувати удосконалення методів оцінювання та моніторингу фізичної активності й фізичної підготовленості учнів. Розроблення чітких критеріїв оцінювання, які враховують не лише фізичні досягнення учнів, але й загальний стан їхнього здоров'я та ставлення до активного способу життя, що може сприяти об'єктивнішій оцінці ефективності програм з навчального предмета фізичної культури в концепції НУШ.

Також необхідно акцентувати увагу на важливості інтеграції процесу фізичного виховання в загальний навчальний план. Це може бути здійснено через посилення співпраці між вчителями фізичної культури та представниками

інших предметних галузей для створення міждисциплінарних підходів до навчання. [30, 39].

Доцільно підтримувати та стимулювати позашкільні спортивні заходи та гурткову роботу, що сприяє розвитку рухових навичок, формуванню командного духу та активному відпочинку для учнів.

Фізичне виховання у контексті НУШ має бути спрямоване не лише на покращення здоров'я учнів, але й на розвиток їхньої активної громадянської позиції та загального самопочуття, що забезпечить не тільки збереження, але й постійне зміцнення фізичної та психологічної рівноваги.

Успіх реалізації цих заходів вимагає важливої підтримки з боку держави, педагогічних працівників шкіл, батьків та учнів. Тільки за умови комплексного підходу та взаємодії всіх зацікавлених сторін можна досягти позитивних змін у процесі фізичного виховання в концепції НУШ.

1.2. Характеристика вікових особливостей учнів середніх класів

Фізична культура як складова загальної культури, закладає основи збереження здоров'я та розвитку всіх його складових, використовує комплексний підхід до формування розумових та фізичних якостей і навичок, удосконалює фізичну та психологічну підготовку до активної життєдіяльності, формує пріоритети оздоровчої спрямованості фізичних вправ та забезпечує загальний культурний розвиток особистості.

Учні середніх класів (віком від 10 до 14 років) перебувають у періоді активного фізичного та психоемоційного розвитку. Цей вік характеризується значними морфофункціональними змінами організму, накопиченням м'язової маси, розвитком серцево-судинної та дихальної систем [5, 10]. У цей період діти мають високий потенціал саме до навчання руховим діям, однак потребують особливої уваги щодо дозування фізичних навантажень, координації рухів і відновлення.

Вікові особливості психічного розвитку учнів середньої школи зумовлюють необхідність формування внутрішньої мотивації до занять фізичною культурою. За даними досліджень Савченко (2022), саме у 5–8 класах

спостерігається зниження природної потреби у русі, що потребує використання цікавих, інтерактивних ігрових методів роботи.

Підлітковий вік також характеризується зростанням інтересу до спілкування, самоутвердження, прагнення до визнання серед однолітків. Це створює сприятливі умови для застосування колективних форм занять — командних ігор, естафет, рухливих змагань. Вчителю фізичної культури важливо враховувати ці вікові особливості, щоб забезпечити психологічний комфорт і зацікавлення учнів у фізичній активності [13, 24].

На уроках фізичної культури закладають основи фізичної культури з урахуванням анатомо-фізіологічних періодів навчання і розвитку фізичних якостей дітей, спрямовані на вирішення виховних, освітніх та оздоровчих завдань.

За словами Ареф'єва В.Г., одним із основних показників фізичного стану є фізичний розвиток дитини, який характеризується комплексом соматометричних та стоматоскопічних ознак [1]. Під фізичним розвитком розуміють розміри і форму тіла, співвідношення їх віковій нормі. З фізичним розвитком тісно пов'язані моторний розвиток і статеве дозрівання. Виражені відхилення від нормативів фізичного розвитку означають порушення процесів росту і дозрівання організму [20]. Діти одного хронологічного віку і статі не становлять однорідної групи, тому що віковому процесу росту та розвитку організму школярів властиві чималі індивідуальні коливання. Це спостерігається у розмірах довжини та маси тіла, окружності грудної клітки, у розмірах і структурі кісткового апарату, м'язової системи, показниках життєвої місткості легень тощо. Також спостерігаються відмінності у підготовленості, розвитку інтелектуальних, психологічних, фізичних можливостей, різної динамічності нервової системи, темпи засвоєння дітьми навчального матеріалу, формування вмінь і навичок неоднакові [2]. Рівень фізичного розвитку відіграє особливу роль при визначенні стану здоров'я учнів, організм яких перебуває в стадії формування і через свою пластичність надзвичайно схильний як до позитивних, так і до негативних впливів факторів зовнішнього середовища. Тому показники

фізичного розвитку відображають не тільки стан здоров'я дітей і підлітків, а й соціально-економічні та соціально-гігієнічні умови їхнього життя, рівень і якість організації та методики викладання фізичної культури в середній загальноосвітній школі [5].

Залежно від умов і життєвих факторів, що впливають на фізичний розвиток, він може бути всебічним і гармонійним, або обмеженим і дисгармонійним. Для оцінки фізичного розвитку відмічають темпи розвитку та масо-зростові співвідношення. Саме за цим співвідношенням і виділяють фізичний розвиток гармонійний і дисгармонійний [1]. Під гармонійним фізичним розвитком розуміють відповідність маси тіла, довжини тіла та інших антропометричних показників. Під дисгармонійністю фізичного розвитку розуміють невідповідність маси тіла його довжині, а також невідповідність об'ємних розмірів повздовжнім. У всіх випадках виявлення дітей з ознаками дисгармонійності фізичного розвитку вимагається підвищена увага до аналізу умов життя, об'єму навчального та фізичного навантаження [1, 33].

Учителю фізичної культури бажано адаптувати практичні завдання для здобувачів освіти відповідно до їхнього стану здоров'я (згідно з розподілом учнів на медичні групи), природовідповідностей (індивідуальних, спадкових фізичних можливостей, вікових особливостей) і фізіологічних конституційних типів людини (за класифікацією для дітей В.Г. Стефко та А.Д. Островського астеноїдний, торакальний, м'язовий, дигестивний, абдомінальний, невизначений). Тому вчителю фізичної культури важливо враховувати, що особистісний розвиток дітей реалізується саме через процес набуття ними рухового досвіду та компетентностей. Вони є такими: практичні уміння, життєві навички відповідно до психофізичних особливостей і потреб, самостійності, допитливості, наскрізних знань, світоглядних орієнтирів, емоційно-вольових й фізичних якостей.

Відповідно до Інструкції про розподіл учнів на групи для занять на уроках фізичної культури, затвердженої наказом МОЗ та МОН від 20.07.2009 за №

518/674, учні розподіляються на основну, підготовчу та спеціальну медичні групи [16, 26].

Медичне обстеження учнів проводиться щорічно в установленому законодавством порядку. Не допускати на уроках фізичної культури навантаження учнів, які не пройшли медичного обстеження.

Учні, незалежно від рівня фізичного розвитку та медичної групи, а також тимчасово звільнені від фізичних навантажень, повинні бути обов'язково присутніми на уроках фізичної культури. Допустиме навантаження для учнів, які за станом здоров'я належать до підготовчої та спеціальної медичних груп, встановлює учитель фізичної культури [20].

Відкритим залишається питання інклюзії у фізичному вихованні. Виникають проблеми із розумінням того, які діти належать до дітей з особливими освітніми потребами у фізичному вихованні – діти з інвалідністю або ж діти, які за станом здоров'я скеровані до підготовчої чи спеціальної медичних груп? Зважаючи на специфіку предмета, до учнів підготовчої та спеціальної медичних груп має бути застосовано диференційований та індивідуальний підходи, а це є основні підходи в інклюзивному навчанні, проте ці діти не вважаються дітьми з особливими потребами законодавчо. Також не врегульоване законодавством є питання: «Як має працювати вчитель фізичної культури в інклюзивному класі – самостійно чи із асистентом вчителя»? Теж не зрозуміло, як укладати індивідуально-корекційні програми для дітей з особливими освітніми потребами [33].

Для недопущення перевантаження учнів необхідно враховувати їхнє навчання в закладах освіти іншого типу (спортивних школах тощо). Так, у закладах загальної середньої освіти за рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів дозволяється враховувати результати їх навчання з відповідних видів спорту (легка атлетика, гімнастика та ін.) у позашкільних закладах.

Під час проведення занять із фізичної культури слід дотримуватись «Правил безпеки життєдіяльності під час проведення занять з фізичної культури і спорту в загальноосвітніх навчальних закладах» (наказ МОН України від

01.06.2010 №521, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 9 серпня 2010 року за № 651/17946).

На уроках фізичної культури, спортивно-масових заходах систематично здійснювати візуальний контроль за самопочуттям учнів, технічним станом спортивного обладнання та інвентарю. При забезпеченні належного організаційно-методичного проведення уроку, особистісно-зорієнтованого навчання, індивідуально-дозованого навантаження, дотримання дисципліни, стану спортивного обладнання та інвентарю переважна кількість травм може бути попереджена. Місця для занять з фізичної культури і спорту обладнуються аптечкою (відкриті спортивні майданчики – переносною аптечкою).

1.3. Сучасні підходи до організації фізичного виховання в освітньому процесі.

Освітня реформа «Нова українська школа» (НУШ), яка сьогодні впроваджується у середні класи закладів загальної середньої освіти повинна докорінно змінити ставлення учнів, вчителів та батьків учнів до освітнього процесу, адже змінює підходи до навчання та виховання здобувачів освіти. Міністерство освіти та науки України стверджує, що реформа має змінити заклади освіти на школу нових можливостей, оскільки це територія позитиву та розуміння [6,7].

Важливим компонентом освіти в НУШ є підтримка дітей та розвиток в них критичного, незалежного мислення, самоповаги та впевненості в собі [7], формування учня, який творчо та креативно підходить до здобуття знань, а не лише відтворює почуту інформацію та виступає пасивним виконавцем завдань під час уроку. Основним засобом навчання виступають ситуативні завдання, які використовуються з урахуванням теми, змісту, етапу уроку та підготовленості класу. Для проведення уроків рекомендований комунікативно-діяльнісний підхід, який з одного боку, створює умови для взаємодії, засвоєння теоретичних і практичних умінь та навичок; а з іншого – формує вміння орієнтуватися у різних видах діяльності [14].

У стандарті базової середньої освіти НУШ зазначено, що метою освітньої галузі «Фізична культура» «...є гармонійний фізичний розвиток особистості учня, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розширення рухового досвіду через формування стійкої мотивації учнів до занять фізичною культурою та спортом» [17]. Стандарт галузі складається з компетентнісного потенціалу предмета, базових знань, обов'язкових результатів навчання (загальних таконкретних), а також орієнтирів для їхнього оцінювання [17].

Компетентнісний потенціал предмета в 5–9 класах окреслює шляхи формування 11 ключових компетентностей НУШ [7,17] та є логічним продовження тих підходів, які внесені до стандарту початкової освіти фізкультурної освітньої галузі [7, 17, 32]

Зміст освітньої галузі «Фізична культура» стандарту базової середньої освіти		
↓	↓	↓
Формування психічної та соціально-психологічної сфер особистості засобами фізичного виховання	Систематичні заняття фізичними вправами, володіння технікою фізичних вправ	Усвідомлення значення фізичної/ рухової активності для підтримування стану здоров'я та задоволення у процесі фізичного виховання

Рис. 2. Особливості розподілу змісту стандарту в 5–9 класах НУШ.

Базові знання для здобувачів освіти в 5–9 класах охоплюють п'ять напрямів: 1) знання, що сприяють формуванню здорового способу життя; 2) знання, які формують безпеку в процесі занять фізичними вправами та спрямовані на запобігання як зовнішнім, так і внутрішнім чинникам травматизму; 3) знання з техніко-тактичної підготовки, що спрямовані на оволодіння технікою фізичних вправ та тактичними діями в обраних видах спорту; 4) знання, що відображають історію фізичної культури, видів спорту та досягнень українських спортсменів на світові арені; 5) знання, що сприяють формуванню особистості засобами фізичного виховання [40].

Фізичне виховання сьогодення потребує орієнтації на:

- вироблення і реалізацію якісно нової, особистісно і компетентісно обґрунтованої основи до підходу збереження і підтримки інтелектуальної та фізичної індивідуальності школярів та молоді на всіх етапах навчання врахуванням особливостей їх рухового і психофізичного розвитку;
- створення освітнього середовища, яке стимулює фізично рухову активність особистості та її організацію відповідно до вікової та психофізичної специфіки розвитку організму;
- інтенсивне включення в освітній процес школи можливостей для додаткових форм фізичного виховання;
- створення умов і механізмів фізичного виховання для занять різної спрямованості за інтересами;
- формування стійкості до асоціальних впливів щодо виникнення шкідливих звичок і неадекватних видів поведінки.

Інваріантна складова типових навчальних планів, до якої входить навчальний предмет «Фізична культура», сформована на державному рівні і є однаковою для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування та форми власності. Опанування змісту фізичної культури як базового навчального предмету здійснюється за навчальними програмами, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України. Структура оновлених програм є максимально інформативною для вчителя. Дана структура дозволяє вчителю більш об'єктивно оцінити досягнення учня. [15].

В умовах реалізації Концепції Нової української школи провідною тенденцією розвитку освітнього процесу є перехід від знаннєвої парадигми до компетентісної. Це означає, що учень має не лише засвоїти певний обсяг знань, а й навчитися застосовувати їх у життєвих ситуаціях.

Реформою в галузі фізичної культури передбачено створення школи, де учні навчаються через діяльність, а основну увагу спрямовано на розвиток компетентностей фізичної культури без акценту на спортивні досягнення.

Фізичне виховання, як частина загальної освіти, спрямоване на формування фізкультурно-оздоровчої компетентності, що передбачає здатність

учня підтримувати належний рівень фізичної активності, дбати про здоров'я та безпеку [12].

Реформування освіти в Україні зумовило переосмислення традиційних методів фізичного виховання. Сучасна школа орієнтується на *компетентнісний, особистісно орієнтований та діяльнісний підходи* [4, 29].

Компетентнісний підхід передбачає формування у школярів здатності застосовувати набуті знання, уміння й навички у практичних життєвих ситуаціях.

У фізичному вихованні це реалізується через розвиток таких компетентностей:

- усвідомлення значення рухової активності для здоров'я;
- уміння самостійно планувати рухову діяльність та фізичні навантаження;
- контролювати стан здоров'я, оцінювати власні досягнення;
- оцінювання власного фізичного стану та результатів діяльності [24].

Цей підхід забезпечує інтеграцію знань, умінь, навичок і ціннісних орієнтацій, що дозволяє учням застосовувати здобутий досвід для вирішення реальних завдань.

Використання компетентнісного підходу вимагає від учителя змінити роль з контролюючої на консультативно-мотивувальну. Учитель має створювати ситуації успіху, стимулювати самооцінку учнів і формувати в них навички саморозвитку [4].

Особистісно орієнтований підхід спрямований на врахування індивідуальних особливостей кожного учня: рівня фізичної підготовленості, мотивації, темпераменту. Вчитель виступає не лише інструктором, а партнером, який допомагає учням досягати особистих цілей у фізичному розвитку. (Сущенко, 2020). Цей підхід акцентує увагу на унікальності кожного учня, його індивідуальних особливостях, здібностях та інтересах.

У фізичному вихованні він реалізується через:

- диференційовані завдання за рівнем складності;
- вибір учнем індивідуальної траєкторії розвитку;

- створення емоційно комфортного середовища на уроці [37].

Особистісно орієнтоване навчання передбачає партнерську взаємодію між учителем і учнем, довіру, підтримку, повагу. Це сприяє розвитку внутрішньої мотивації до занять фізичною культурою, підвищенню впевненості у власних силах, формуванню позитивного ставлення до рухової активності. [29].

Діяльнісний підхід забезпечує активну участь школярів у процесі навчання. Учні залучаються до організації занять, демонструють вправи, оцінюють виконання однокласників, беруть участь у плануванні заходів. Це підвищує рівень відповідальності, самостійності та зацікавленості учнів у результатах.

В основі діяльнісного підходу лежить принцип активного залучення учнів до процесу пізнання та практичної діяльності. Учні не лише виконують рухові завдання, але й самостійно організовують ігри, розробляють комплекси вправ, аналізують результати. Такий підхід формує вміння діяти творчо, критично мислити, приймати рішення[5].

Наприклад, під час уроку можна використовувати міні-проекти – створення власної програми розминки, підготовка спортивної естафети або проведення відеоуроків з техніки безпеки. Це розвиває ініціативу, комунікабельність та відповідальність учнів.

Важливим напрямом оновлення фізичного виховання є впровадження *інноваційних технологій*: інтерактивних рухливих ігор, фітнес-програм, елементів кросфіту, а також цифрових ресурсів (відеотренування, онлайн-платформи для відстеження активності). Такі засоби відповідають вимогам сучасних дітей, які живуть у цифровому середовищі, і підвищують привабливість занять[18, 24].

Таким чином, сучасні підходи до фізичного виховання у Новій українській школі забезпечують перехід від формального виконання нормативів до розвитку ціннісного ставлення до рухової активності, формування компетентної особистості, здатної дбати про власне здоров'я.

1.4. Використання інноваційних технологій у фізичному вихованні школярів

В умовах Нової української школи зміст освіти максимально має бути наближений до практичної діяльності через шляхи опанування новітніми методиками, технологіями навчання, педагогічними техніками, формами професійної діяльності, які на засадах освітніх підходів будуть враховувати запити й інтереси учнів. Відкриваються нові можливості для інтеграції знань, умінь, навичок із різних дисциплін і практики педагогіки партнерства, проектування моделей інноваційних методик у навчанні, конструювання сучасних освітніх програм.

В умовах сьогодення вчителю фізичного виховання важливо бути готовим уміти працювати в різних форматах навчання: оф-лайн, он-лайн або змішаному. Зазначені форми спираються на психолого-педагогічний супровід, який забезпечує комунікативно-діяльнісну взаємодію всіх учасників освітнього процесу [40, 42].

Сучасні освітні технології поступово змінюють комунікацію, співпрацю та процес навчання. Використання інноваційних моделей навчання потребують створення інформаційно-освітніх середовищ (ІОС) закладів загальної середньої освіти. Саме тому основний фокус уваги учня потрібно спрямовувати не лише на «е-контент» (текстовий, мультимедійний, графічний, гіперпосилання тощо), а й технологіям «е-партнерства» (взаємодії, співпраці учнів, учителів, батьків, керівників освітніх закладів). Процес комунікації інформаційно-освітнього середовища забезпечує дидактичний, методичний, організаційний сегмент як елемент освітнього процесу [41].

Сучасна школа не може ігнорувати вплив цифрового середовища, у якому живуть діти. Використання інноваційних технологій у фізичному вихованні допомагає підвищити мотивацію учнів, урізноманітнити навчальний процес і зробити його більш інтерактивним.

До інноваційних технологій у фізичному вихованні належать:

- інформаційно-комунікаційні технології (відеоуроки, мобільні додатки для контролю активності, онлайн-тести);
- ігрові та фітнес-технології (Dance Fitness, Zumba, Tabata, інтерактивні рухливі ігри);
- технології здоров'язбереження (дихальні вправи, релаксаційні паузи, вправи для зниження стресу) [37].

Як зазначає Грибан (2020), використання мультимедійних презентацій та відеоаналізу рухів під час занять дає можливість учням краще розуміти техніку виконання вправ, аналізувати власні помилки та швидше їх виправляти.

Застосування мобільних фітнес-додатків (Google Fit, Pacer, Strava тощо) дозволяє учням відстежувати кількість кроків, пульс, тривалість активності. Це сприяє формуванню відповідальності за власну фізичну форму.

Інноваційні технології також включають інтерактивні змагання між класами або групами за допомогою освітніх платформ. Такі формати поєднують елементи гри та командної роботи, що стимулює активну участь школярів [12, 40].

Використання цифрових технологій у фізичному вихованні дозволяє зробити процес навчання сучасним, привабливим і близьким до інтересів дітей покоління Z.

Новаторські ідеї та педагогічний досвід учителів-практиків допоможуть фахівцям галузі «Фізична культура» зорієнтуватися у виборі моделей інноваційних методик для успішного навчання здобувачів освіти.

Отже, ми будемо відповідальною, демократичну освітню спільноту, в якій кожен учень почуватиметься безпечно, комфортно, вільно, де належне місце посідає творча активність кожного учасника освітнього процесу.

1.5. Роль учителя фізичної культури у формуванні мотивації до занять фізичною культурою

Професійна місія педагогів Нової української школи (НУШ) і вчителя фізичної культури зокрема лежить у площині його готовності до змін в освітньому процесі: швидко реагувати на природовідповідність освітніх змін, вияву нових ідей, виклики часу, творчі ініціативи у галузі фізичної культури,

запити та потреби здобувачів освіти. Про це свідчить низка освітніх державних законодавчих документів і актів, у яких зазначено вимоги до гармонійного фізичного розвитку і обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти.

Особистість учителя відіграє провідну роль у формуванні позитивного ставлення учнів до фізичної активності. Учитель фізичної культури у Новій українській школі має бути не лише фахівцем зі спорту, а й коучем, фасилітатором і мотиватором [8, 11, 25, 27].

Мотивація учнів до занять фізичною культурою формується під впливом кількох чинників:

1. емоційного середовища уроку – коли заняття проходить у доброзичливій, підтримуючій атмосфері;
2. успіху та визнання – систематичне схвалення досягнень підвищує самооцінку дитини;
3. особистого прикладу вчителя – демонстрація активності, енергійності, здорового способу життя є сильним мотиватором;
4. використання різних форм заохочення – спортивні змагання, проекти, онлайн-рейтинги, бейджі активності тощо [3, 31, 37].

Вчитель має враховувати індивідуальні особливості кожного учня: рівень підготовки, темперамент, стан здоров'я. Важливо створити умови, щоб кожен учень відчував успіх, навіть у найменших досягненнях. Це формує внутрішню мотивацію, а не зовнішній примус [18, 29].

Професійна компетентність учителя фізичної культури включає:

- педагогічну майстерність;
- знання психології віку;
- уміння організувати безпечне середовище;
- здатність упроваджувати інновації та комунікувати з батьками.

Завдяки своїй харизмі, емпатії та прикладу активного способу життя учитель формує у дітей культуру руху, любов до спорту й відповідальність за власне здоров'я.

Висновки до розділу 1

Освітня концепція НУШ привертає увагу до проблем, пов'язаних з процесом фізичного виховання, зокрема обмеженості часу для занять фізичними вправами, недостатньої кваліфікації педагогів, недоліків у використанні сучасних підходів та методик. Однак НУШ створює і нові можливості для вдосконалення процесу фізичного виховання в школі. З цієї концепції випливає потенціал для розвитку інноваційних програм, залучення кваліфікованих фахівців, збільшення часу на заняття фізичними вправами та впровадження сучасних методик у навчальний процес. Фізичне виховання має велике значення для здоров'я та розвитку школярів. Врахування проблем та перспектив розвитку процесу фізичного виховання в рамках НУШ є ключовим аспектом формування здорової та активної молоді.

Залишається стала необхідність у дослідженні, розвитку та вдосконаленні програми з навчального предмета фізичної культури та навчальних програм гурткової, факультативної культури, а також курсів за вибором із фізичної культури відповідно до принципів НУШ, що включає розроблення і впровадження нових методик, приділення більшої уваги підвищенню кваліфікації вчителів фізичної культури та створення умов для більш активної фізичної діяльності учнів.

У результаті аналізу наукових джерел визначено, що фізичне виховання у Новій українській школі виступає складовою формування ключових компетентностей учнів. Серед пріоритетів – особистісний розвиток, зміцнення здоров'я, мотивація до рухової активності. Врахування вікових особливостей учнів середніх класів і впровадження сучасних підходів – компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого – дозволяє зробити освітній процес більш ефективним, гуманістичним і мотивувальним.

Використання інноваційних технологій – ключовий чинник підвищення мотивації учнів до фізичної активності. Водночас вирішальне значення має професійна та особистісна позиція вчителя, його здатність створити мотивуюче освітнє середовище. Реалізація цих методичних засад сприяє формуванню фізкультурно-оздоровчої компетентності та вихованню свідомого ставлення учнів до власного здоров'я.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Для досягнення мети дослідження, вирішення поставлених завдань було використано такі методи:

– методи дослідження теоретичного та емпіричного рівнів (аналіз та синтез); аналогія; екстраполяція; системний аналіз; ретроспективний; документальний методи;

– соціологічні методи дослідження: опитування (за допомогою анкетування); неформальні бесіди та інтерв'ю;

– педагогічні методи дослідження: педагогічний експеримент (констатувальний);

– методи математичної статистики для обробки отриманих результатів дослідження.

Соціологічні методи. Опитування (за допомогою анкетування, бесід з учителями фізичної культури (неформальні), учителями-предметниками, інтерв'ю зі здобувачами освіти дозволило з'ясувати ставлення фахівців фізичного виховання до освітніх нововведень реформи «Нова українська школа», установити рейтинг підтримки освітніх реформ, виявити розбіжності між ставленням до реформ міських та сільських учителів фізичної культури, а також розбіжності у підтримці освітніх реформ учителями фізичної культури м. Тернополя. Окрім цього, внаслідок опитування виявлено труднощі, які перешкоджають якісному впровадженню основних освітніх трансформацій реформи «Нова українська школа» у фізичне виховання здобувачів освіти.

Методи математичної статистики.

Для оброблення результатів опитування учителів фізичної культури ми використали статистичний аналіз. Матеріали дослідження опрацьовані в програмі Microsoft Office Excel. Ми визначали середнє арифметичне значення відповідей респондентів у відсотках.

2.2. Організація дослідження.

Учасниками педагогічного експерименту були 23 учителі фізичної культури, які викладають предмет «Фізична культура» та 23 учителі інших предметів (української мови, математики та географії) м. Тернопіль та 20 учителі фізичної культури сільських шкіл Великоберезовицької громади.

Дослідження проведено впродовж трьох етапів 2024 до 2025р. р.

На першому етапі (жовтень 2024 р. – грудень 2024 р.) проаналізовано та узагальнено літературні джерела, офіційні документи щодо трансформації, реформування й компетентнісного підходу у фізичному вихованні в Україні. На основі аналізу й узагальнення джерельної бази обрано напрям та тему кваліфікаційної роботи. Узагальнено освітні реформи та виокремлено етапи освітніх трансформацій у фізичному вихованні закладів загальної середньої освіти.

На другому етапі (січень 2025 р. – серпень 2025 р.) проаналізовано стандарти освіти фізкультурної освітньої галузі освіти та базової середньої освіти освітньої галузі «Фізична культура» України, розроблено шляхи формування ключових компетентностей у фізичному вихованні.

Проведено констатувальний експеримент для визначення ставлення учителів фізичної культури до сучасної шкільної програми для учнів 5-9 класів на основі опитування міських та сільських учителя фізичної культури (ДОДАТОК А) та аналіз думки вчителів фізичної культури й учителів-предметників щодо впровадження ключових компетентностей Нової української школи у фізичне виховання. Установлено рейтинг підтримки освітніх змін для обґрунтування ключових компетентностей та освітніх трансформацій. Здійснено математичну обробку результатів опитування учителів.

На третьому етапі (вересень 2025 р. – грудень 2025 р.)

Проаналізовано та узагальнено отримані результати дослідження, сформульовано висновки. Взято участь у студентській науковій конференції. Представлено кваліфікаційну роботу до захисту.

РОЗДІЛ 3. СТАВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ РЕФОРМ ТА КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ.

3.1. Ставлення учителів фізичної культури до сучасної шкільної програми для учнів 5-9 класів.

Впровадження навчальної програми «Фізична культура в школі: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня 5–9 класи» (НПФК) у середньому шкільному віці забезпечує наступність між початковою та старшою школою; дає змогу максимально використовувати наявний кадровий та матеріально-технічний ресурс школи; враховує регіональні особливості та традиції у розвитку фізкультурної освіти; характеризується спрямованістю на реалізацію принципу варіативності, який передбачає планування навчального матеріалу відповідно до віково-статевих особливостей учнів, їхніх інтересів на схильностей [8, 9].

Під час розробки програми для учнів 5-9 класів, що базується на принципі варіативності, здійснено нові підходи, а саме: самостійність загальноосвітньої школи у виборі видів спорту, залежно від матеріально-технічної бази школи й інтересів учнів; можливості зміни виду спорту в кожному новому навчальному році. Окрім цього, обов'язкова теоретична підготовка, яка дає базові знання з фізичної культури і сприяє їх реалізації у складанні індивідуальних програм фізкультурно-оздоровчих занять. Ще однією важливою складовою сучасної програми з фізичної культури є надання можливості вибору учням певної кількості видів спорту, що забезпечує виконання освітніх завдань із розширенням арсеналу рухових навичок і набуття знань про різні види спорту та виховних завдань (зокрема, формування інтересу школярів до одного з видів спорту для занять у позаурочний час) [16, 31].

Крім цього, у НПФК задекларовано нові підходи в оцінюванні навчальних досягнень учнів середнього шкільного віку, а саме: система нарахування «бонусних» балів. При оцінюванні навчальних досягнень учнів пропонується враховувати особисті досягнення школярів упродовж навчального року; ступінь

активності учнів на уроках; залучення учнів до занять фізичною культурою у позаурочний час; участь у спортивних змаганнях усіх рівнів. Відповідно до навчальної програми, вчитель, застосовуючи систему нарахування «бонусних» балів, може корелювати оцінку, збільшуючи на 1–2 бали [9, 21, 22, 23, 26].

Описані вище нові підходи спонукали нас до проведення опитування вчителів фізичної культури для дослідження їх ставлення до змісту навчальної програми.

Узагальнивши відповіді респондентів, ми дослідили, що вчителі вважають за необхідне працювати за єдиною державною програмою. На питання анкети «Чи потрібна, на Вашу думку, державна програма з фізичного виховання?» 23 педагоги (94%) у місті Тернополі та 20 учителі (93%), які працюють у сільських школах вважають, що єдина програма на території України потрібна (рис.1).

Але варто зазначити, що незначний відсоток респондентів – 3% по області (4 % у містах і 2 % у селах) – має протилежну думку і програму має створювати учитель. Важко визначитися на це запитання 4% учителям, з них 2 % педагогів, що працюють у містах, і 5 % – у сільській місцевості.

Рис.1. **Необхідність єдиної державної програми з фізичної культури**

На запитання «Чи позитивним, на Вашу думку, є розподіл у сучасній навчальній програмі на варіативну й інваріантну складові?» 83,5% опитаних фахівців дали стверджувальну відповідь. Адже саме такий підхід дозволяє якісно спланувати навчальний матеріал і не виокремлює деякі види спорту як пріоритетні. Саме такий підхід був основним у попередніх програмах – М. Зубалія (2001) та В. Єрмолової (2004). За цими програмами футболу та легкій

атлетиці відводилася роль пріоритетного навчального матеріалу, а гімнастику, спортивні ігри: баскетбол, гандбол, волейбол, кросову та лижну підготовку, туризм, плавання, атлетичну гімнастику, професійно-прикладну фізичну підготовку учні вивчали як матеріал для обов'язкового повторення.

Поряд з тим 4,65% учителів не підтримують такого розподілу і 11,85% учителям фізичної культури важко відповісти на це запитання. Варто зазначити, що такий розподіл більше підтримують учителі, які працюють у міських школах. Доказом цього слугує поданий матеріал у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Ставлення учителів фізичної культури до розподілу на інваріантну та варіативну частини навчальної програми

№ з/п	Варіанти відповідей	Результати опитування респондентів				
		Міські учителі		Сільські учителі		Разом %
		К-сть	%	К-сть	%	
1	Позитивне	20	87	16	80	83,5
2	Негативне	1	4,3	1	5	4,65
3	Важко відповісти	2	8,7	3	15	11,85

На запитання «Чи несе навчальна програма, що базується на принципі варіативності новизну й інноваційну спрямованість у викладанні предмету?» 57% учителів дали сверджувальну відповідь, 17% не вважають, що у програмі закладено нові підходи у викладанні предмета і 26% не визначилися із відповіддю на це запитання. При цьому негативно висловилися на це запитання однаково і вчителі, що працюють у містах і селах області, це 17% від усіх опитаних респондентів. У міських школах 60% вважають, що нововведення внесено до навчальної програми і 23% важко визначитися із відповіддю на це запитання. Щодо педагогів, які працюють у сільській місцевості, то 56% визнають, що програма має елементи новизни й інноваційності і 27% не відповіли на це запитання (рис. 2).

Отже, проаналізувавши відповіді фахівців на це запитання, ми можемо стверджувати, що понад 50% учителів розуміють різницю між плануванням навчального матеріалу за попередньою програмою, яка не враховувала інтереси

та вибір видів спорту учнями, та чинного програмою, яка ґрунтується на цих підходах.

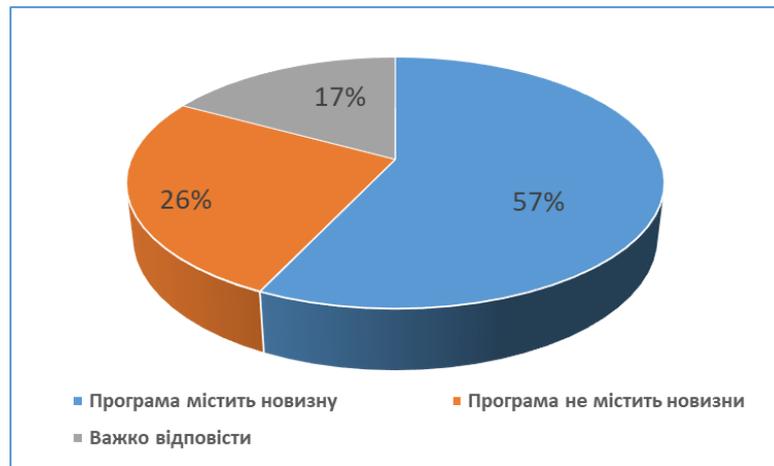

Рис. 2. Розуміння вчителів фізичної культури новизни та інноваційності навчальної програми, що ґрунтується на принципі варіативності

Разом з тим 43% учителів, які викладають предмет у 5-9 класах, потребують додаткових роз'яснень основних змін, які внесені до чинної програми.

Згідно з сучасною навчальною програмою, основна мета уроку фізичної культури – формування в учнів стійкої мотивації щодо збереження свого здоров'я, фізичного розвитку, фізичної підготовленості; гармонійний розвиток природних здібностей і психічних якостей; використання засобів фізичного виховання в організації здорового способу життя [9, 40].

Таблиця 3.2

Вплив навчальної програми на формування стійкої мотивації на збереження та зміцнення здоров'я

№ з/п	Варіанти відповідей	Результати опитування респондентів					
		Міські учителі		Сільські учителі		Разом %	
		К-сть	%	К-сть	%		
1	Зміст програми впливає на формування мотивації	10	50	11	47,8	48,9	
2	Зміст програми не впливає на формування мотивації	3	15	5	21,7	18,3	
3	Важко відповісти	7	35	7	30,5	32,8	

На запитання «Чи спроможний зміст навчальної програми забезпечити формування стійкої мотивації на збереження та зміцнення здоров'я учнів?»

48,9% учителів дали схвальну відповідь, 18,3% вважають, що такої мотивації при впровадженні навчальної програми досягти неможливо і 32,8% респондентів важко відповісти на це запитання. При цьому відповіді учителів і міських і сільських шкіл суттєво не відрізнялися, що й зазначено в табл.3.2.

Цікавим, на нашу думку, є відповіді респондентів щодо того, чи відповідає зміст навчальної програми для учнів 5–9 класів вимогам сьогодення щодо формування здорового способу життя. 62,7% опитаних учителів зазначають, що відповідає частково, 25,8% учителів дали стверджувальну відповідь, при цьому учителі міських шкіл більше підтримують це твердження, ніж колеги, які працюють у сільській місцевості. Це відповідно 30% і 21,6%. Ми встановили, що 10% фахівців не вважають сучасну програму такою, яка відповідає вимогам сьогодення щодо формування засад здорового способу життя та 2,2% респондентів не відповіли на це запитання. (Табл.3.3).

Таблиця 3.3

Вплив навчальної програми на формування здорового способу життя (ЗСЖ)

№ з/п	Варіанти відповідей	Результати опитування респондентів				
		Міські учителі		Сільські учителі		Разом %
		К-сть	%	К-сть	%	
1	Зміст програми впливає на формування ЗСЖ	6	30	5	21,6	25,8
2	Зміст програми частково впливає на формування ЗСЖ	12	60	15	65,5	62,7
3	Зміст програми не впливає на формування ЗСЖ	2	10	2	8,6	9,3
4	Важко відповісти	0	0	1	4,3	2,2

Як відображено в табл. 3.3, 88,5% опитаних учителів повністю або частково вважають сучасну програму такою, що несе в собі оздоровчий напрямок фізичної культури, й ми можемо стверджувати, що зміст навчальної програми сприяє формуванню здорового способу життя школярів.

На запитання «З яких джерел Ви частіше отримуєте інформацію про нововведення до програм із фізичної культури?» 65% опитаних фахівців міських і сільських шкіл відповіли, що отримують інформацію з науково-методичних семінарів, із засідань районних (міських) методичних об'єднань, конференцій; 54% вважають, що найсуттєвішу інформацію вони отримують під час курсової

перепідготовки в інституті післядипломної педагогічної освіти; 43%, готуючись до проведення уроку, використовують науково-методичну літературу; 35% ведуть пошукову роботу в мережі Інтернет та 12% черпають знання, оглядаючи засоби масової інформації та телебачення. Варто зазначити, що вчителі, які працюють у міських школах, більше отримують інформацію через мережу Інтернет, а ніж вчителі, що працюють у сільських школах. Це відповідно 49% та 29% опитаних учителів. Щодо інформації, яку можна отримати із засобів масової інформації, то ситуація є обернено пропорційною – 15% учителів сільських шкіл та 6% учителів, що працюють у місті Тернополі, стверджують, що використовують матеріал, поданий у ЗМІ та телебаченні для підготовки до уроків.

Таким чином, аналіз науково-методичної літератури та попередніх навчальних програм, який ми провели показав, що автори сучасної навчальної програми з фізичної культури внесли нові підходи до планування навчального матеріалу, а саме:

- розподіл на дві складових – інваріантну та варіативні;
- самостійність школи у виборі видів спорту, залежно від матеріально-технічної бази школи та інтересів учнів;
- можливості зміни виду спорту в кожному новому навчальному році; система нарахування «бонусних балів» в оцінюванні школярів.

Узагальнені відповіді респондентів свідчать про позитивне ставлення учителів фізичної культури до сучасної програми: 83,5% опитаних учителів визнають, що розподіл навчального матеріалу на варіативну й інваріантну складові є позитивним; 57% вважають, що програма містить новизну й інноваційність; 88,5% стверджують, що програма сприяє повному або частковому формуванню здорового способу життя учнів.

Під час опитування учителів ми виявили джерела поінформування учителів-практиків щодо змісту навчальної програми. Найбільш дієвим джерелом інформації щодо нововведень сучасної навчальної програми вчителі фізичної культури вважають науково-методичні семінари, засідання районних

(міських) методичних об'єднань, конференції. Про це висловилися 65% фахівців; 54% отримують таку інформації під час проходження курсової перепідготовки; 43% – науково-методичної літератури; 35% – із Інтернет-сайтів та 12% – із ЗМІ і телебачення.

3.2. Порівняльний аналіз думки вчителів фізичної культури й учителів-предметників щодо впровадження ключових компетентностей Нової української школи у фізичне виховання.

Нові виклики часу, динамічний розвиток інформаційних технологій, євроінтеграційний вектор в освітній політиці нашої держави та прагнення України ввійти до європейського освітнього простору актуалізують дії освітянської спільноти щодо реформування освіти, її стратегічних напрямів і концептуальних положень. Новітнє суспільство висуває до освіти нові вимоги, однією з яких є формування особистостей, що спроможні ухвалювати неординарні рішення й ефективно налагоджувати взаємини у швидкоплинній реальності. Активність, самостійність, творчість, здатність адаптуватися до стрімких змін – ці риси особистості дуже важливі на сучасному етапі історичного розвитку, а їх формування потребує реалізації нових підходів до процесу навчання. Сучасні випускники потребують не тільки ґрунтовних знань із предметів, а й високого рівня розвитку різних типів компетентностей [14, 15, 18].

Саме компетентністний підхід до навчання закладено в основі концепції Нової української школи, який доповнюють принципи дитиноцентризму та педагогіки партнерства, новий зміст освіти, а також сучасне освітнє середовище – безпечне, доступне та дружнє до дитини [9, 16, 25].

Одним із завдань нашого дослідження було здійснити порівняльний аналіз ставлення вчителів фізичної культури й учителів-предметників до можливості впровадження ключових компетентностей освітньої реформи «Нова українська школа» у фізичне виховання школярів.

Для реалізації завдання дослідження нами було проведено опитування вчителів фізичної культури й учителів-предметників закладів загальної середньої освіти м. Тернополя з різним педагогічним стажем і рівнем професійності. На

запитання анкети відповідали 43 педагоги, з них – 20 вчителів фізичної культури, серед яких – 44,0% – спеціалісти вищої, 24,0% – першої, 14,0% – другої категорій, 18,0% – молоді учителі (спеціалісти); 23 вчителі-предметники з них – 55,8% – вищої, 26,9% – першої, 3,9% – другої категорій, 13,5% – молоді спеціалісти. Усі респонденти дали згоду на участь у дослідженні.

Проведене нами опитування педагогів дає змогу стверджувати, що думка вчителів фізичної культури й учителів-предметників щодо компетентнісного підходу у фізичному вихованні школярів у деяких випадках є подібною. Такі ключові компетентності, як *вільне володіння державною мовою, культурна компетентність, навчання упродовж життя, екологічна компетентність*, на думку педагогів, можуть бути досить легко реалізовані у фізичному вихованні школярів. Так, 98,0% учителів фізичної культури та 92,3% учителів-предметників не вважають складним завданням реалізацію ключової компетентності «*вільне володіння державною мовою*» у фізичному вихованні школярів. Основною формою реалізації цієї ключової компетентності педагоги вважають спілкування під час фізкультурно-оздоровчої діяльності зі школярами. Педагоги пропонували під час уроку фізичної культури застосовувати речівки та спортивну термінологію.

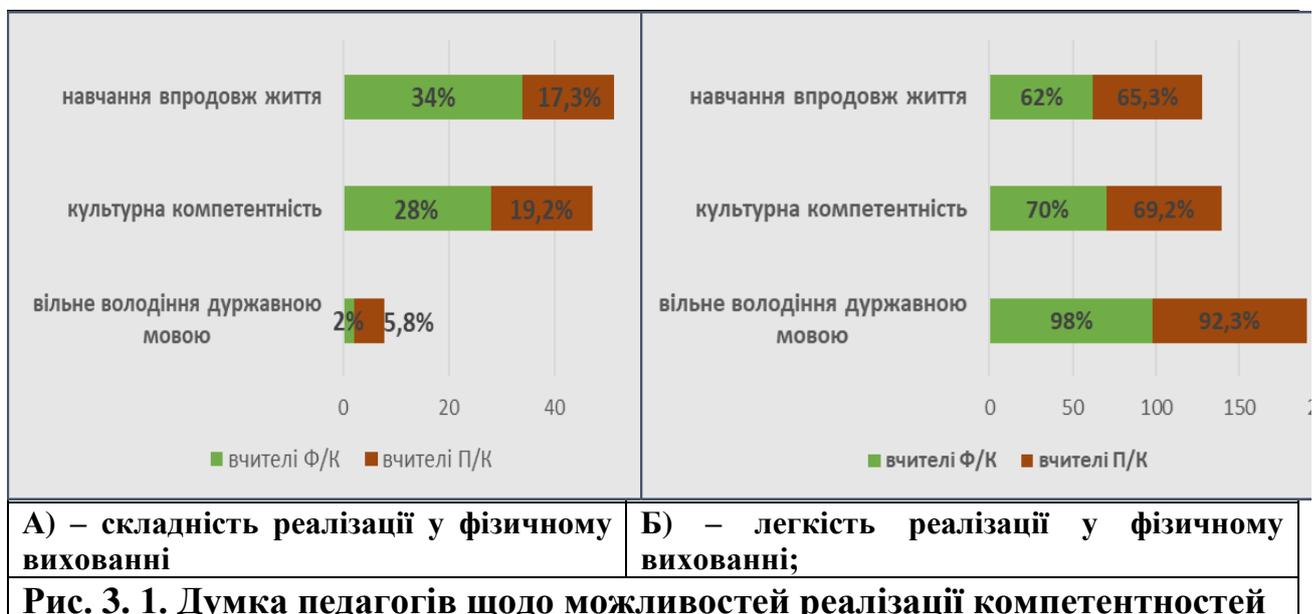
Ми виявили однакову думку серед двох категорій респондентів щодо можливостей реалізації *культурної компетентності* під час уроків фізичної культури. Про це стверджують 70,0% учителів фізичної культури та 69,2% учителів-предметників. Для 28,0% учителів фізичної культури та 19,2% учителів-предметників реалізація цієї ключової компетентності у фізичному вихованні школярів викликає труднощі. Ми це пов'язуємо з тим, що для вчителів фізичної культури культурна компетентність асоціюється із запровадженням під час уроків фізичної культури елементів національної культури, таких як народні рухливі ігри, обряди, гаївки, а також культури рухів. Припускаємо, що для вчителів початкових класів культурна компетентність пов'язана насамперед із мистецтвом, архітектурою, народними промислами та елементами народного

танцю, що, у свою чергу, вимагає музичного супроводу й додаткового обладнання.

Практично не відрізняється думка вчителів фізичної культури й учителів-предметників щодо можливості реалізації у фізичному вихованні школярів такої ключової компетентності, як *навчання упродовж життя*. Легким завданням це виявилось для 62,0% вчителів фізичної культури та 65,3% учителів-предметників.

Варто зазначити, що ми встановили достовірну різницю у відповідях респондентів щодо складності й неможливості реалізації цієї ключової компетентності засобами фізичного виховання. Про складність такої реалізації висловилися 34,0% вчителів фізичної культури та 17,3% учителів-предметників. Неможливим процесом виявилось це для 4,0% учителів фізичної культури та 17,3% учителів-предметників (рис. 1-а, б).

Значна різниця виявлена у відповідях респондентів щодо можливості реалізації математичної компетентності у фізичному вихованні школярів.

Так, 64,0% вчителів фізичної культури та 53,9% учителів-предметників вважають, що математичну компетентність легко реалізувати у фізичному вихованні. Проте 32,0% вчителів фізичної культури та 38,5% учителів-предметників вважають, що математичну компетентність у фізичному вихованні реалізувати складно (табл.3.4).

Таблиця 3.4

Думка респондентів щодо реалізації інших компетентностей

Ключова компетентність	Відповіді респондентів (%)					
	Учителі фізичної культури (n=20)			Учителі- предметники (n=23)		
	Ступінь реалізації					
	Легко	Складно	Неможливо	Легко	Складно	Неможливо
Математична компетентність	64%	32%	4%	53,9%	38,5%	7,6%
Компетентності в галузі природничих наук, техніці й технологіях	46%	46%	8%	42,3%	38,5%	19,2%
Екологічна компетентність	62%	32%	6%	61,5%	23,1%	15,4%

Результати опитування засвідчили, що існує однакова думка у двох групах респондентів щодо можливості реалізації ключової компетентності «здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами» під час уроків фізичної культури. Не вбачають труднощів у реалізації цієї ключової компетентності 54,0% вчителів фізичної культури та 53,9% учителів-предметників. Проте виявлена достовірна різниця між відповідями респондентів у таких моментах: про складність у реалізації висловилися 36% учителів фізичної культури та 21,2% учителів-предметників.

Щодо можливості реалізації у фізичному вихованні школярів такої ключової компетентності, як «громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав та можливостей», ми отримали таку думку респондентів: 58,0% учителів фізичної культури та 50,0% учителів-предметників вважають, що реалізувати цю компетентність у фізичному вихованні школярів легко. Однак, 34,0% вчителів фізичної культури та 26,9% учителів-предметників вважають, що це складний процес.

На запитання анкети «Чи можливо у фізичному вихованні школярів реалізувати ключову компетентність інноваційність?» 48,0% учителів фізичної культури та 42,3% учителів-предметників зазначили, що це зробити досить легко. Подібною виявилися ситуація впровадженням такої ключової компетентності, як «інформаційно-комунікативна компетентність». Так, 48,0%

учителів фізичної культури та 38,5% учителів-предметників переконані, що це зробити у фізичному вихованні легко.

На запитання анкети «Чи зможете ви реалізувати компетентності в галузі природничих наук, техніці й технологіях у фізичному вихованні школярів?» 46,0% учителів фізичної культури та 42,3% учителів-предметників зазначили, що це зробити легко. Однак для 46,0% учителів фізичної культури та 38,5% вчителів початкових класів це становить труднощі. Дві групи респондентів вважають, що у фізичному вихованні школярів легко реалізувати також екологічну компетентність.

Про це стверджують 62,0% вчителів фізичної культури та 61,5% учителів-предметників (табл. 3.4).

Опитування педагогів показало, що найважче, на думку обох категорій респондентів, виявилось реалізувати таку ключову компетентність у фізичному вихованні, як «підприємливість та фінансова грамотність». При цьому учителів-предметників це становить значні труднощі. Про легкість реалізації цієї ключової компетентності висловилися 32,0% вчителів фізичної культури й лише 13,5% вчителів-предметників. Важко реалізувати цю ключову компетентність для 56,0% учителів фізичної культури та 57,7% учителів-предметників. Достовірна розбіжність виявлена й у відповідях респондентів щодо неможливої реалізації. Так, 12,0% учителів фізичної культури та 28,9% учителів-предметників переконані в неможливості реалізації цієї ключової компетентності у фізичному вихованні школярів.

Таким чином, думка вчителів фізичної культури й учителів-предметників щодо можливостей упровадження ключових компетентностей освітньої реформи «Нова українська школа» у фізичне виховання школярів є подібною. Для обох категорій респондентів не викликає труднощів реалізувати такі ключові компетентності: вільне володіння державною мовою (98,0% учителів фізичної культури та 92,3% учителів-предметників), культурна компетентність (70,0% учителів фізичної культури та 69,2% учителів-предметників і навчання

впродовж життя (62,0% вчителів фізичної культури та 65,3% учителів-предметників).

3.3. Аналіз та узагальнення результатів експериментального дослідження

На основі проведеного анкетування 43 педагогів закладу загальної середньої освіти м. Тернополя (20 учителів фізичної культури та 23 учителів-предметників) було здійснено порівняльний аналіз їхніх поглядів щодо впровадження ключових компетентностей Нової української школи у процес фізичного виховання учнів середніх класів.

Результати опитування свідчать, що переважна більшість учителів усвідомлює важливість формування в учнів компетентностей, передбачених Концепцією НУШ. Проте рівень розуміння сутності цих компетентностей та практичного втілення їх у навчально-виховний процес має певні відмінності залежно від фаху педагогів.

Рівень обізнаності педагогів про ключові компетентності НУШ

Аналіз відповідей показав, що 85% учителів фізичної культури та 91% учителів-предметників знайомі з основними положеннями Концепції Нової української школи. Однак лише 60% учителів фізичної культури змогли конкретно назвати ключові компетентності, тоді як серед учителів початкових класів цей показник становив 78%.

Отже, учителі-предметники дещо краще орієнтуються в теоретичних аспектах компетентнісного підходу, тоді як учителі фізичної культури потребують додаткової методичної підтримки в частині його практичної реалізації.

Оцінка можливостей реалізації компетентнісного підходу у фізичному вихованні

Близько 70% учителів фізичної культури відзначили, що фізичне виховання має значний потенціал для розвитку таких ключових компетентностей, як соціальна, здоров'язбережувальна, комунікативна, ініціативність і вміння працювати в команді.

Разом із тим лише 48% учителів-предметників погодилися, що уроки фізичної культури можуть виступати важливим засобом формування ключових

компетентностей. Це свідчить про те, що не всі педагоги інших предметів повною мірою усвідомлюють міжпредметний потенціал фізичної культури.

Використання сучасних освітніх технологій

Застосування інноваційних технологій (інтерактивних вправ, ігрових методів, цифрових ресурсів) засвідчено у 65% учителів фізичної культури, які використовують їх систематично або часто. Серед учителів-предметників цей показник вищий – 74%.

Причинами такої різниці є обмеженість матеріально-технічної бази спортивних залів і недостатня кількість методичних розробок, адаптованих до специфіки фізкультурних уроків.

Таблиця 3.5

Узагальнені результати порівняльного аналізу учителів

№ з/п	Показники	Учителі фізичної культури	Учителі-предметники
1	Обізнаність із концепцією НУШ	85%	91%
2	Знання сутності ключових компетентностей	60%	78%
3	Використання компетентнісного підходу на уроках	68%	73%
4	Використання сучасних технологій	65%	74%
5	Позитивне ставлення до освітніх реформ	95 %	87%
6	Готовність до впровадження інновацій	54%	66%

Мотивація та готовність до впровадження інновацій

Обидві групи педагогів виявили високий рівень позитивного ставлення до реформи освіти:

95% учителів фізичної культури та 87% учителів-предметників вважають, що впровадження компетентнісного підходу сприятиме формуванню гармонійно розвиненої особистості.

- Водночас лише 54 % учителів фізичної культури оцінюють свою готовність до активного використання нових методів як достатню або високу. Це

свідчить про потребу у систематичному підвищенні кваліфікації та методичному супроводі.

Таким чином проведене у процесі дослідження анкетування дало змогу виявити низку тенденцій:

- учителі фізичної культури демонструють високу мотивацію до оновлення змісту фізичного виховання, але потребують розширення знань про конкретні механізми реалізації ключових компетентностей;
- учителів-предметників краще обізнані з теоретичними аспектами компетентнісного підходу, проте не завжди розглядають фізичну культуру як складову формування ключових компетентностей;
- обидві групи педагогів підтримують ідеї інтеграції, співпраці та міжпредметної взаємодії, що відповідає принципам Нової української школи.

Отже, результати педагогічного експерименту підтверджують доцільність удосконалення професійної підготовки вчителів фізичної культури, оновлення методичного забезпечення уроків фізичної культури на основі компетентнісного підходу, а також розроблення спільних міжпредметних проєктів, спрямованих на формування всебічно розвиненої особистості учня.

ВИСНОВКИ

У результаті аналізу наукових джерел визначено, що фізичне виховання у Новій українській школі виступає складовою формування ключових компетентностей учнів. Серед пріоритетів – особистісний розвиток, зміцнення здоров'я, мотивація до рухової активності. Врахування вікових особливостей учнів середніх класів і впровадження сучасних підходів – компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого – дозволяє зробити освітній процес більш ефективним, гуманістичним і мотивувальним.

Використання інноваційних технологій – ключовий чинник підвищення мотивації учнів до фізичної активності. Водночас вирішальне значення має професійна та особистісна позиція вчителя, його здатність створити мотивуюче освітнє середовище. Реалізація цих методичних засад сприяє формуванню фізкультурно-оздоровчої компетентності та вихованню свідомого ставлення учнів до власного здоров'я.

Аналіз науково-методичної літератури та попередніх навчальних програм, який ми провели показав, що автори сучасної навчальної програми з фізичної культури внесли нові підходи до планування навчального матеріалу

Узагальнені відповіді респондентів свідчать про позитивне ставлення учителів фізичної культури до сучасної програми: 83,5% опитаних учителів визнають, що розподіл навчального матеріалу на варіативну й інваріантну складові є позитивним; 57% вважають, що програма містить новизну й інноваційність; 88,5% стверджують, що програма сприяє повному або частковому формуванню здорового способу життя учнів.

Під час опитування учителів ми виявили джерела поінформування учителів-практиків щодо змісту навчальної програми. Найбільш дієвим джерелом інформації щодо нововведень сучасної навчальної програми вчителі фізичної культури вважають науково-методичні семінари, засідання районних (міських) методичних об'єднань, конференції. Про це висловилися 65% фахівців; 54% отримують таку інформації під час проходження курсової перепідготовки; 43% – науково-методичної літератури; 35% – із Інтернет-сайтів та 12% – із ЗМІ і телебачення.

Думка вчителів фізичної культури й учителів-предметників щодо можливостей упровадження ключових компетентностей освітньої реформи «Нова українська школа» у фізичне виховання школярів є подібною. Для обох категорій респондентів не викликає труднощів реалізувати такі ключові компетентності: вільне володіння державною мовою (98,0% учителів фізичної культури та 92,3% учителів-предметників), культурна компетентність (70,0% учителів фізичної культури та 69,2% учителів-предметників і навчання впродовж життя (62,0% вчителів фізичної культури та 65,3% учителів-предметників).

Результати педагогічного експерименту підтверджують доцільність удосконалення професійної підготовки вчителів фізичної культури, оновлення методичного забезпечення уроків фізичної культури на основі компетентнісного підходу, а також розроблення спільних міжпредметних проєктів, спрямованих на формування всебічно розвиненої особистості учня

Перспективи подальших досліджень. Надалі наші дослідження будуть спрямовані на вивчення співвідношення впровадження варіативних модулів навчальної програми до матеріально-технічної бази загальноосвітніх навчальних закладів та інтересу учнів до того чи іншого виду спорту у 5-х класах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арефьев В.Г. Сучасна методика оцінювання рівня фізичного розвитку учнів загальноосвітніх шкіл / В.Г. Арефьев // Науковий часопис. – 2013. – №4. – С. 31-35.
2. Бібік Н. Нова українська школа: poradnik для вчителя. Київ: Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
3. Безверхня ГВ. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5–11 класів [автореферат]. Львів: ЛДІФК; 2004. 23 с.
4. Гончаренко, М. С. Сучасні підходи до організації фізичного виховання школярів. – К.: Освіта України, 2019.
5. Грибан, Г. П. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2020.
6. Гриневич Л., Елькін О., Калашнікова С. та ін. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2016. 36 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
7. Гриневич, Л. (2016). Нова українська школа: основи стандарту освіти. 64 с.
8. Дятленко С. М. Презентація і обговорення навчальної програми з фізичної культури для 5 – 9 класів / С. М. Дятленко // Фізичне виховання в сучасній школі. 2012. № 2 С. 8 – 9.
9. Круцевич Т. Ю. Концепція удосконалення програм з фізичної культури в загальноосвітній школі / Т. Ю. Круцевич // Фізичне виховання в сучасній школі. 2012. № 2 С. 9 –12.
10. Лянной М., Рибалко П., Гачева В., Красілов А. Методика управління фізкультурно-оздоровчою діяльністю в сучасних закладах середньої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 4 (88). С. 280–289.
11. Ляшенко О.І. Пріоритети розвитку української школи в умовах реформування освіти. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія «Педагогічна»*. 2016. Вип. 22. С. 39–42.
12. Мицик, О. М. Фізичне виховання учнів у контексті Нової української школи. – Харків: Ранок, 2021.
13. Моїсеєв, С.О. & Потеряйко С.М. (2019). Ризики та можливості компетентнісно орієнтованого фізичного виховання учнів Нової української школи. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах: зб. стат. XV Міжнар. наук. конф. (м. Харків, 8-9 лютого 2019)*. Харків. т. 2. С. 101–105.
14. Москаленко Н., Сороколіт Н., Турчик І. Ключові компетентності у фізичному вихованні школярів в рамках реформи «Нова українська школа». *Науковий часопис ім. М. Драгоманова*. 2020. № 3 (123). С. 364–371.
15. Москаленко Н.В., Сороколіт Н.С., Турчик І.Х. Ключові компетентності у фізичному вихованні школярів в рамках реформи «Нова українська школа». *Науковий часопис Нац. пед. університету імені М.П.*

Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)»: збірник наукових праць. Київ, 2019. С. 223–229.

16. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі від 25 травня 2020 р. № 195. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>.

17. Нова українська школа: основи Стандарту освіти (2016). Львів. 64 с.

18. Паращенко Л.І. Вдосконалення організації педагогічної діяльності інноваційного навчального закладу за вимогами компетентнісного підходу. URL: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_36/23.pdf.

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392.

20. Проскуров ЄМ. Формування соматичного здоров'я і розумової працездатності у школярів 5–6 класів на уроках фізичної культури [автореферат]. Київ: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова; 2020. 22 с.

21. Протасова НГ, редактор. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект: навч.-наук. вид. Київ; Львів: НАДУ; 2012. 456 с.

22. Про затвердження Типових освітніх програм закладів загальної середньої освіти: наказ МОН України від 12.08.2022 р. № 743-22.

23. Про затвердження Типової освітньої програми 5–9 класи закладів загальної середньої освіти: наказ МОН України від 19.02.2021 р. № 235.

24. Присяжнюк, І. В. Компетентнісний підхід у фізичному вихованні учнів середньої школи. Тернопіль: Навчальна книга, 2023.

25. Про затвердження концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти: Наказ МОН, Мінмолодьспорт від 27 жовтня 2021 р. № 1141/4088. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/85327.

26. Про освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

27. Рекомендації щодо стратегічного розвитку фізичного виховання та спортивної підготовки серед учнівської молоді на період до 2025 р.: Наказ МОН від 15 лютого 2021 р. № 194. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/80880.

28. Реформа освіти і науки. *Сайт Кабінету Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>. Реформування освіти в Україні: державно управлінський аспект: навч.-наук. вид. / за заг. ред. Н.Г. Протасової, Н.Г. Протасова, В.І. Лугового, Ю.О. Молчанова та ін. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ ; Львів : НАДУ, 2012. 456 с.

29. Савченко, О. Я. Педагогіка і сучасні освітні технології. К.: Педагогічна думка, 2022.

30. Саган ОВ. Нова українська школа як спроба реалізації нової освітньої парадигми. В: Підготовка сучасного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах розбудови Нової української школи. Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. Херсон; 2018, с. 20–2.

31. Саїнчук ММ. Формування ціннісних орієнтацій в сфері фізичної культури і спорту учнів старших класів у процесі фізичного виховання [автореферат]. Київ: Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України; 2012. 22 с.

32. Секція. НУШ: компетентності для життя в XXI столітті. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-svita/konferenciya/Serpneva-konferenciya-2018/sekciya-nush-kompetentnosti-dlyazhittya-v-21-stolitti>.
33. Семенова Н, Сороколіт Н, Ханікянц О. До проблеми організації освітнього процесу на уроках фізичної культури для дітей із особливими освітніми потребами (ОПП). Здоров'я, фізична терапія, фізична культура та педагогіка : колект. монографія. Старогард Гданські-Львів; 2022. с. 118–26.
34. Сороколіт Н. С. Готовність учителів фізичної культури працювати в умовах модульної навчальної програми / Н. С. Сороколіт // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). К., 2013. С. 243-247.
35. Сороколіт Н. С. Фізичне виховання школярів в умовах модульного навчання /Н. С. Сороколіт // Молода спортивна наука : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту та здоров'я людини. Л., 2013. Вип. 17, т. 2. С. 208 – 211.
36. Сороколіт, Н.С. (2014). Ставлення учителів фізичної культури до сучасної шкільної програми. *Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. виховання, спорту, здоров'я людини*, Львів. Вип. 18, т. 2. С. 150– 55.
37. Сущенко, Л. П. *Здоров'язбережувальні технології у шкільному середовищі*. Київ: Ліра, 2020.
38. Турчик, І.Х., Сороколіт, Н.С. & Цюпак, Б. (2020). Формування громадських та соціальних компетентностей в учнів засобами фізичного виховання. *Наук. часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Вип. 1 (121). С. 102–107.
39. Шиян, Р. Б. Типова освітня програма першого циклу початкової освіти. Цикл І (1-2 класи), розроблена під керівництвом. URL: <https://mon.gov.ua>.
40. *Фізична культура в школі : навч. прогр.1 – 4, 5 – 9 класів загальноосвіт. навч. закл. К. : Літера ЛТД, 2013. 352 с.*
41. Черпак Ю. В. Методичні рекомендації щодо організації дистанційного навчання з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти. Порадник «Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи». З досвіду роботи освітян міста Києва: навч. метод. посіб. / Упорядн.: Вороникова І. П., Чайковська Н. В. К.: Київ ун-т Б. Грінченка, 2020. С. 298-304. URL: <https://drive.google.com/file/d/1P83tMBbZNI5BaqLnofLmFzATWcFWwVrY/view>
42. Черпак Ю. В. *Форми, методи, прийоми – інструментарій для творчої самореалізації та самовдосконалення вчителя фізичної культури. Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної -конференції: Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах Нової української школи, 15.12.2020 р. Розділ: Нові можливості творчої самореалізації та вдосконалення педагога в умовах освітньої реформи.* URL: <file:///C:/Users/SUPERV~1/AppData/Local/Temp/389-1022-1-PB.pdf>
43. 11. Moskalenko, N., Bodnar, I., Sorokolit, N., Rymar, O. & Solovey, A. (2020). Analysis of Attitudes to educational reforms in Ukraine of Physical Education teachers and primary education teachers. *Society. Integration. Education : proceedings*

of the International Scientific Conference (May 22th -23th). Rēzekne, Vol. 2. P. 119–129.

44. 12. Rymar, O., Solovey, A., Sorokolit, N., Shevtsiv, U. & Matviiv, V. (2020). Tools for children fitness in the physical education of primary school pupils. Society. Integration. Education: proceedings of the International Scientific Conference (May 22th –23th). Rēzekne. Vol. 3. P. 540–551. <http://dx.doi.org/10.17770/sie2020vol3.4852>.

Це опитування проводиться з метою виявлення ставлення учителів фізичної культури до реформ в освіті та до сучасної шкільної програми для учнів 5-9 класів Нової української школи.

1. Чи потрібна, на Вашу думку, державна програма з фізичного виховання?
 - Так
 - Ні
 - Важко відповісти

2. Чи позитивним, на Вашу думку, є розподіл у сучасній навчальній програмі на варіативну й інваріантну складові?
 - Позитивне
 - Негативне
 - Важко відповісти

3. Чи несе навчальна програма, що базується на принципі варіативності новизну й інноваційну спрямованість у викладанні предмету?
 - Програма містить новизну
 - Програма не містить новизну
 - Важко відповісти

4. Чи спроможний зміст навчальної програми забезпечити формування стійкої мотивації на збереження та зміцнення здоров'я учнів?
 - Зміст програми впливає на формування мотивації
 - Зміст програми не впливає на формування мотивації
 - Важко відповісти

5. Чи впливає зміст навчальної програми на формування здорового способу життя?
 - Зміст програми впливає на формування ЗСЖ
 - Зміст програми частково впливає на формування ЗСЖ
 - Зміст програми не впливає на формування ЗСЖ
 - Важко відповісти

6. З яких джерел Ви частіше отримуєте інформацію про нововведення до програм із фізичної культури?
 - із засобів масової інформації
 - на засіданні педагогічної ради школи
 - на курсах підвищення кваліфікації
 - із джерел мережі Інтернет
 - від колег, друзів
 - інше (вказіть) _____

7. Вкажіть ваш вік _____ р., стать ж / ч, педагогічний стаж _____ р., категорія _____

Щиро вдячні за допомогу!

Щиро вдячні за допомогу!